

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Administrations- grundlag

Grundvandskortlægningen

Juni 2021

Udgiver: Miljøstyrelsen

Redaktion: Grundvandskortlægningen

ISBN: 978-87-7038-326-4

Miljøstyrelsen offentliggør rapporter og indlæg vedrørende forsknings- og udviklingsprojekter inden for miljøsektoren, som er finansieret af Miljøstyrelsen. Det skal bemærkes, at en sådan offentliggørelse ikke nødvendigvis betyder, at det pågældende indlæg giver udtryk for Miljøstyrelsens synspunkter. Offentliggørelsen betyder imidlertid, at Miljøstyrelsen finder, at indholdet udgør et væsentligt indlæg i debatten omkring den danske miljøpolitik.

Må citeres med kildeangivelse.

Indhold

Indhold 3

1.	Indledning	4
1.1	Læsevejledning	4
1.2	Forkortelser	4
1.3	Lovgrundlag	4
2.	Formål	5
2.1	Generel beskrivelse af grundvandskortlægningen	5
3.	De juridiske rammer	7
3.1	Områdeudpegning	7
3.2	Finansiering	8
3.3	Indsatsplaner og BNBO risikovurdering	8
4.	Samarbejde	9
4.1	Koordinationsgruppe	9
4.2	Indmelding af kortlægningsbehov og prioritering heraf	9
Bilag 1 - Beskrivelse af områdeudpegninger		10
Bilag 2 - Principskitse for områdeudpegninger		12

1. Indledning

Formålet med administrationsgrundlaget er, at beskrive de juridiske rammer og grundlæggende principper for Miljøministeriets grundvandskortlægning.

Administrationsgrundlaget skal ses i sammenhæng med Miljøstyrelsens kvalitetsledelsessystem med tilhørende procedurer og vejledninger, hvori det er beskrevet, hvordan kortlægningen gennemføres i forhold til projektledelse og kortlægningsproces, herunder samarbejde med interessenter. Kvalitetsledelsessystemet er kun tilgængeligt internt i Miljøstyrelsen, men alle administrative og faglige vejledninger er offentligt tilgængelige på mst.dk/gko.

1.1 Læsevejledning

Administrationsgrundlaget har følgende indhold:

- Kapitel 3 opridser formålet for grundvandskortlægningen, samt giver en kort generel beskrivelse af kortlægningsopgaven.
- Kapitel 4 beskriver de juridiske rammer, inden for hvilke grundvandskortlægningen gennemføres, herunder udpegningsprocessen og finansieringsforhold.
- Kapitel 5 beskriver samarbejdet med interessenter, herunder koordinationsgruppen og prioriteringen af indmeldte kortlægningsbehov.

1.2 Forkortelser

Igennem administrationsgrundlaget vil der blive brugt følgende forkortelser:

- OD – områder med drikkevandsinteresser
- OSD – områder med særlige drikkevandsinteresser
- NFI – nitratfølsomme indvindingsområder
- SFI – sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder
- IO – indsatsområder
- BNBO – boringsnære beskyttelsesområder

1.3 Lovgrundlag

Ved udgivelsestidspunktet gældende lovgrundlag. Grundvandskortlægningen følger det til en hver tid gældende lovgrundlag.

- [LBK nr. 1450 af 05/10/2020 om vandforsyning m.v. \(vandforsyningsloven\)](#)
- [LBK nr. 171 af 25/02/2020 af lov om afgift af ledningsført vand](#)
- [LBK nr. 1218 af 25/11/2019 om miljøbeskyttelse \(miljøbeskyttelsesloven\)](#)
- [Lov nr. 538 af 29/04/2015 om ændring af lov om vandforsyning m.v. og lov om afgift af ledningsført vand \(Grundvandskortlægning efter 2015 og nedsættelse og forlængelse af bidrag til drikkevandsbeskyttelse mv.\)](#)
- [Lov nr. 127 af 30.01.2021 om ændring af lov om afgift af ledningsført vand og lov om vandforsyning m.v. \(Forhøjelse af vandafgiften og ophævelse af bestemmelser om drikkevandsbidraget\)](#)
- [Bekendtgørelse nr. 912 af 27/06/2016 om indsatsplaner](#)
- [Bekendtgørelse nr. 1626 af 01/11/2020 om udpegning af drikkevandsressourcer](#)
- [Bekendtgørelse nr. 1476 af 17/12/2019 om vurdering af boringsnære beskyttelsesområder og indberetning](#)

2. Formål

Grundvandskortlægningen udføres med henblik på at sikre den målrettede beskyttelse af drikkevandet i Danmark. Den målrettede beskyttelse af grundvandet er baseret på en udpegning af de områder, hvor en særlig beskyttende indsats kan være nødvendig for at sikre drikkevandsinteresserne.

Miljøstyrelsen er jf. vandforsyningslovens § 11 forpligtiget til at kortlægge områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for OSD. Denne kortlægning er pågået siden slutningen af 1990'erne og var oprindeligt sat til at slutte med udgangen af 2015, hvor alle områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for OSD var kortlagt. I april 2015 blev det med et enstemmigt Folketing besluttet at fortsætte grundvandskortlægningen. Dette i første omgang frem til og med 2020 bl.a. som følge af den fortsatte udvikling af vandforsyningsstrukturen, hvor boringer sløjfes, nye etableres og vandforsyningernes indvindingstilladelser justeres eller ny viden kommer til.

Med aftale om finanslov 2021 blev det besluttet at fortsætte finansieringen af grundvandskortlægningen efter 2020. Finansieringen af grundvandskortlægning og den kommunale indsatsplanlægning, som hidtil har været finansieret via drikkevandsbidraget, sker nu på finansloven og indgår i den tværgående udgiftspolitiske prioritering og er derved i tråd med øvrige statslige udgifter på finansloven.

På baggrund af grundvandskortlægningen udpeges følgende områder i bekendtgørelse om udpegning af drikkevandsressourcer: områder med drikkevandsinteresser (OD), områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD), indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for OSD, følsomme indvindingsområder over for hhv. nitrat (NFI) og sprøjtemidler (SFI), indsatsområder (IO) samt boringsnære beskyttelsesområder (BNBO).

Afgrænsningerne er relevante i kommunernes sagsbehandling på miljøområdet, herunder kommunernes forpligtigelse til at udarbejde indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse efter vandforsyningslovens § 13, ligesom regionerne anvender indvindingsoplandene som et prioriteringsværktøj i forbindelse med den offentlige oprydningssindsats iht. jordforureningsloven. Afgrænsningen, med undtagelse af BNBO, har ikke direkte retsvirkning over for borgere, erhverv eller andre myndigheder. For BNBO gælder det, at der ikke må etableres nye vaskepladser eller ske opblanding af pesticider, påfyldning af pesticider på pesticidsprøjter eller udvendig vask af pesticidsprøjter, traktorer og andet materiel, der har været anvendt til udbringning af pesticider til erhvervsmæssige og offentlige formål jf. Miljøbeskyttelseslovens § 21 c.

2.1 Generel beskrivelse af grundvandskortlægningen

Grundvandskortlægningen udføres med hjemmel i vandforsyningslovens § 11. Grundvandskortlægningen består i dag primært i at kortlægge nye indvindingsoplande til almene vandforsyninger. Denne kortlægning har en vigtig miljømæssig funktion, idet der, fx ved etablering af nye drikkevandsboringer, er arealer, der kan være særligt sårbare for udvaskning af nitrat og pesticider, og derfor skal udpeges som indsatsområder.

For at opnå robuste kortlægningsresultater er det nødvendigt, at følgende forhold er bestemt for det relevante område:

- Grundvandsmagasiners rumlige udbredelse
- Rumlig udbredelse af beskyttende lerdæklag over grundvandsmagasiner

- Grundvandets kvalitet, herunder grundvands- og geokemi
- Hydrologiske og hydrogeologiske forhold, eksempelvis grundvandsdannelse og grundvandets strømningsforhold

Kortlægningen udføres vha. opstilling af hydrostratigrafiske og hydrologiske modeller samt geokemisk kortlægning. Forudgående dataindsamling er nødvendig for at opnå det bedste resultat, herunder indsamling af eksempelvis hydrologiske, geologiske, geofysiske og grundvandskemiske data. En del af grundvandskortlægningen er herefter at vurdere grundvandsmagasinernes sårbarheden over for nitrat.

En grundvandskortlægning bygger på data om et områdes geologiske opbygning, herunder geologiske aflejringer og strukturer samt vandets strømning, magasiners udbredelse, beskyttelse, kvalitet og anvendelse. Desuden inddrages områdets arealanvendelse og forureningskilder. Resultatet af grundvandskortlægningen udmønter sig i en række områdefrænsninger. Afrænsningerne er som følgende: områder med drikkevandsinteresser (OD), områder med drikkevandsinteresser (OSD), indvindingsoplande til almene vandforsyninger, nitratfølsomme indvindingsområder (NFI), indsatsområder (IO) og boringsnære beskyttelsesområder (BNBO).

Områdefrænsningerne udpeges i bekendtgørelse om udpegnings af drikkevandsressourcer. Dette med undtagelse af indvindingsoplande inden for OSD, der udelukkende udstilles men ikke udpeges. Det tilstræbes, at der træder en ny bekendtgørelse om udpegnings af drikkevandsressourcer i kraft én gang årligt, hvor seneste resultater af den opdaterede grundvandskortlægningen tages med.

Foruden ovennævnte områdefrænsninger, der er et resultat af grundvandskortlægningen, udpeges sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder (SFI) med bekendtgørelse om udpegnings af drikkevandsressourcer. Udgangspunktet for udpegnings af SFI er en afrænsning af sprøjtemiddelfølsomme sandjorde. [Afrænsning af sprøjtemiddelfølsomme sandjorde er foretaget som et landsdækkende projekt i 2014](#) og udpeges inden for OSD og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for OSD. Der udpeges altid IO inden for SFI.

En kort beskrivelse af de forskellige områdefrænsninger fra grundvandskortlægningen fremgår af bilag 1, og en principskitse over afrænsningernes indbyrdes forhold til hinanden fremgår af bilag 2.

Kortlægningens resultater skal være fagligt velfunderet, så den kan understøtte kommunernes indsatsplanlægning.

3. De juridiske rammer

Grundvandskortlægningen gennemføres med hjemmel i vandforsyningslovens § 11 stk. 1 nr. 1-2: Miljøministeren kortlægger områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse.

I bemærkningerne til lovforslaget af Lov nr. 538 af 29. april 2015 om ændring af lov om vandforsyning m.v. og lov om afgift på ledningsført vand, står:

”Den eksisterende udpegning af OSD er overordnet set dækkende for det samlede vandforsyningsbehov fremadrettet frem til 2025. Dermed udgør den nuværende udpegning af OSD tilsammen med indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for OSD en tilstrækkelig ramme for den målrettede grundvandsbeskyttelse.

Som følge af fortsat udvikling i vandforsyningsstrukturen vil der årligt være behov for at fastlægge indvindingsoplande til 20-40 indvindingsboringer til almene vandforsyninger uden for OSD, og at grundvandskortlægge disse arealer. Dette forventes at svare til et nyt kortlægningsareal på 40-80 km² om året. Der forventes i mindre omfang at ske ændringer i eksisterende indvindingsoplande, der vil nødvendiggøre en vis arealmæssig udbygning af tidligere kortlægningsresultater.

Der kan helt undtagelsesvist være behov for at justere kortlægningen af allerede grundvandskortlagte arealer.

Af hensyn til regionernes prioritering af indsatsen efter jordforureningsloven, samt for at tilgodese kommunernes myndighedsopgaver efter vandforsyningsloven, er der behov for, at den grundvandskortlæggende myndighed også inden for OSD afgrænser nye indvindingsoplande til almene vandforsyninger og vedligeholder en visning over disse indvindingsoplande.”

3.1 Områdeudpegning

Jf. vandforsyningslovens § 11 a, stk. 1, nr. 1-6 fastsætter miljøministeren regler, hvorved der i bekendtgørelse om udpegning af drikkevandsressourcer udpeges:

- ”1) områder med drikkevandsinteresser,*
- 2) områder med særlige drikkevandsinteresser,*
- 3) indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for områderne nævnt i nr. 2,*
- 4) delområder inden for de områder, der er nævnt i nr. 2 og 3, og som er særlig følsomme over for en eller flere typer af forurening (følsomme indvindingsområder), med angivelse af, hvilken eller hvilke typer af forurening de anses for følsomme over for,*
- 5) delområder inden for de følsomme indvindingsområder, jf. nr. 4, på baggrund af en vurdering af arealanvendelsen, forureningstrusler og den naturlige beskyttelse af vandressourcerne, hvor en særlig indsats til beskyttelse af vandressourcerne er nødvendig til sikring af drikkevandsinteresserne (indsatsområder), og*
- 6) boringsnære beskyttelsesområder til boringer, der indvinder grundvand til almene vandforsyninger.*

Stk. 2. Ministeren kan fastsætte regler for myndigheders administration i de udpegede områder.”

Miljøministeren udsteder løbende ny bekendtgørelse om udpegning af drikkevandsressourcer, som opdateres med nyeste områdeafgrænsninger fra grundvandskortlægningen samt områdeudpegninger, som skal udgå som følge af fx sløjfede borer.

Jf. § 11 c i vandforsyningsloven skal der ske en offentlig annoncering af udkast til regler, hvorved der sker udpegninger med en frist på minimum 8 uger for fremsættelse af indsigelser.

Udpegningen af OD, OSD, indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for OSD, NFI, SFI og IO sker efter høring af Bekendtgørelse om udpegning af drikkevandsressourcer via [høringsportalen](#). Områdeafgrænsningerne i høring udstilles på [MiljøGIS](#).

De udpegede områder udstilles ved bekendtgørelses ikrafttrædelse på [Danmarks Miljøportal, Arealinformation \(DAI\)](#) sammen med afgrænsede indvindingsoplande til almene vandforsyninger inden for OSD.

3.2 Finansiering

Finansieringen af grundvandskortlægning og den kommunale indsatsplanlægning, som før 2021 var finansieret via drikkevandsbidraget, tilvejebringes i dag via finansloven og indgår i den tværgående udgiftspolitiske prioritering.

Af finanslov for finansåret 2021 fremgår det at dækning af Miljø- og Fødevareministeriets udgifter forbundet med grundvandskortlægning og udpegning af drikkevandsressourcer, jf. LBK nr. 118 af 22. februar 2018¹, er der afsat 35,4 mio. kr. årligt i 2021-2024. Udgiften finansieres ved en forhøjelse afgiften af ledningsført vand svarende til niveauet for det hidtidige drikkevandsbidrag i 2020. Bevillingen erstatter dog det hidtidige bidrag opkrævet efter lov om afgift af ledningsført vand, jf. LBK nr. 171 af 25. februar 2020.

3.3 Indsatsplaner og BNBO risikovurdering

Kommunerne er forpligtiget til at udarbejde indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse inden for de udpegede indsatsområder jf. vandforsyningslovens § 13. Miljøstyrelsen modtager kommunernes indsatsplaner i høring. I høringsperioden gennemgår Miljøstyrelsen kommunernes indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse i forhold til de formelle krav til indsatsplaners indhold, i henhold til den til en hver tid gældende vandforsyningslov og bekendtgørelse om indsatsplaner. Miljøstyrelsen forholder sig ikke til indsatsplanernes faglige vurderinger, herunder rækkevidden og nødvendigheden af de foreslåede indsatser.

Kommunerne er endvidere frem til og med 2022 jf. bekendtgørelse om vurdering af boriesnære beskyttelsesområder og indberetning, forpligtiget til at gennemgå udpegede BNBO med henblik på at vurdere behovet for indsatser til beskyttelse af nuværende og fremtidige drikkevandsinteresser mod fare fra forurening fra erhvervsmæssig anvendelse af pesticider.

¹ Historisk (gældende LBK nr. 1450 af 05/10/2020)

4. Samarbejde

Som et vigtigt aspekt i grundvandskortlægningen er samarbejde med relevante interessenter afgørende for at sikre en konstruktiv dialog og herigennem sikre medejerskab og god kvalitet i kortlægningen. Det betyder, at samarbejde med og inddragelse af relevante interessenter sikres så tidligt som muligt i kortlægningsprocessen og helst fra indmelding af et kortlægningsbehov til endelig udpegning.

I kortlægningsprocessen vil der løbende ske en udveksling af viden og data for de pågældende kortlægninger imellem alle de involverede parter. Der vil være mulighed for at diskutere foreløbige og endelige resultater, herunder stiller Miljøstyrelsen alle data til rådighed i den form, data er genereret i forbindelse med kortlægningen.

4.1 Koordinationsgruppe

Med henblik på at sikre et fælles dialogforum på tværs af myndigheder og øvrige interessenter er der nedsat en koordinationsgruppe bestående af repræsentanter for KL, Danske Regioner, DANVA, Danske Vandværker, GEUS og Miljøstyrelsen.

Gruppen mødes som udgangspunkt to gange årligt og behandler emner inden for grundvandskortlægning, herunder prioriteringen af kortlægningsopgaverne samt tilknyttede emner i relation til beskyttelse af drikkevandet. Der er udarbejdet et [kommissorium](#) for koordinationsgruppen.

4.2 Indmelding af kortlægningsbehov og prioritering heraf

Et kortlægningsbehov opstår, når indvindingsforholdene til en almen vandforsyning ændres eller ved væsentligt behov for justering af en tidligere kortlægning som følge af ny viden. Kommunerne indmelder kortlægningsbehov til Miljøstyrelsen, men kortlægningsbehovet kan ligeledes registreres ved Miljøstyrelsen på baggrund af udtræk fra Jupiterdatabasen.

Miljøstyrelsen udfører løbende screeninger af kommunernes indmeldinger i takt med, at kortlægningsbehov registreres. I forbindelse med en screening af det indmeldte behov dannes et overblik over alle registrerede kortlægningsbehov i en kommune. Dette inkluderer, at kommunen kontaktes for at sikre enighed om indhold af indmeldingen.

Formålet med screeningen er foruden at sikre en ensartet sagsbehandling at kortlægningsbehovet tilføjes Miljøstyrelsens opgaveportefølje, hvorefter der foretages en vurdering af, hvorvidt kortlægningsbehovet kan indgå i en igangværende kortlægning eller en fremtidig kortlægning. Af ressourcemæssige årsager kan det blive nødvendigt at prioritere mellem de indmeldte kortlægningsbehov. Ved indmelding af områdeudpegning, som skal udtages fra bekendtgørelsesudpegningerne, fx som følge af sløjfet boring, vurderes det, om udpegningen kan udgå direkte af bekendtgørelsesstemaerne uden forudgående kortlægning. Såfremt dette er tilfældet, vil udpegningen udgå af den førstkommande bekendtgørelse om udpegning af drikkevandsressourcer.

Projekter igangsættes løbende på baggrund af prioritering af kortlægningsbehov. Indmeldte kortlægningsbehov er synlige for eksterne parter på [MiljøGIS](#).

Miljøstyrelsen prioriterer et tæt samarbejde med kommuner og regioner med interesse i den konkrete kortlægning.

Bilag 1 - Beskrivelse af områdeudpegninger

Inden for OSD og indvindingsoplande uden for OSD gennemføres den statslige grundvandskortlægning efter vandforsyningslovens § 11. På baggrund af grundvandskortlægningen udpeges følgende områder i bekendtgørelse om udpegning af drikkevandsressourcer; områder med drikkevandsinteresser (OD), områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD), indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for OSD, følsomme indvindingsområder over for hhv. nitrat (NFI) og sprøjtemidler (SFI), indsatsområder (IO) samt boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Neden for er de enkelte områder kort beskrevet, og der er indsat henvisninger til, hvor der kan læses mere uddybende om områderne.

De til enhver tid gældende områdeudpegninger kan findes på [Danmarks Arealinformation](#).

Områder med drikkevandsinteresser (OD)

OD er oprindeligt udpeget som områder, der har eller kan have betydning for vandindvinding til mindre vandværker og erhverv. I OD beskyttes grundvandet gennem den generelle miljøbeskyttelse, bl.a. gennem gødningsnormer, pesticidgodkendelsesordningen og miljøgodkendelser af virksomheder.

Områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD)

OSD er områder udpeget med et ønske om at reservere en grundvandsressource af god kvalitet og i tilstrækkelig mængde til at sikre den fremtidige drikkevandsforsyning. OSD er første gang udpeget i regionplanerne fra 1997 på baggrund af [Miljøstyrelsens vejledning fra 1995 om udpegning af områder med særlige drikkevandsinteresser](#). Den oprindelige beliggenhed og størrelse af OSD afspejler både en faglig og politisk vurdering.

Indvindingsoplande til almene vandforsyninger

Indvindingsoplande er områder, hvorunder grundvandet strømmer til en given indvindingsboring. Indvindingsoplandene afgrænses på baggrund af beregninger af partikelbanesimuleringer fra hydrologiske modeller. Afgrænsningen af indvindingsoplandene skal anses som en visning af naturfaglige resultater. Indvindingsoplandene kan således ikke ved en planlægningsproces ændres eller placeres andre steder.

Følsomme indvindingsområder

Inden for OSD og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for OSD afgrænses følsomme indvindingsområder. Der er i dag identificeret indvindingsområder, der er følsomme over for nitrat (NFI) og områder, der er følsomme over for sprøjtemidler (SFI).

Nitratfølsomme indvindingsområder (NFI)

NFI afgrænses i områder, hvor det på baggrund af grundvandsdannelsen samt de geologiske og grundvandskemiske forhold er vurderet, at der er en risiko for at der kan ske en udvaskning af nitrat til grundvandet, og dermed i drikkevandet.

Sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder (SFI)

SFI afgrænses på sandjorde, der er særligt følsomme over for udvaskning af sprøjtemidler, på baggrund af jordens volumenvægtede indhold af humus samt summen af finkornsfractionerne ler og silt i den øverste meter af jorden.

Udgangspunktet for udpegningen af SFI er en afgrænsning af sprøjtemiddelfølsomme sandjorde. Afgrænsning af sprøjtemiddelfølsomme sandjorde er foretaget som et landsdækkende projekt af Miljøministeriet frem til 2014. For yderligere information om afgrænsning af SFI henvises til rapporten [Sandjordenes følsomhed over for udvaskning af sprøjtemidler](#).

Ud fra nuværende vidensgrundlag er det i dag ikke muligt at foretage en landsdækkende identifikation og udpegning af sprøjtemiddelfølsomme områder på lerede jorder.

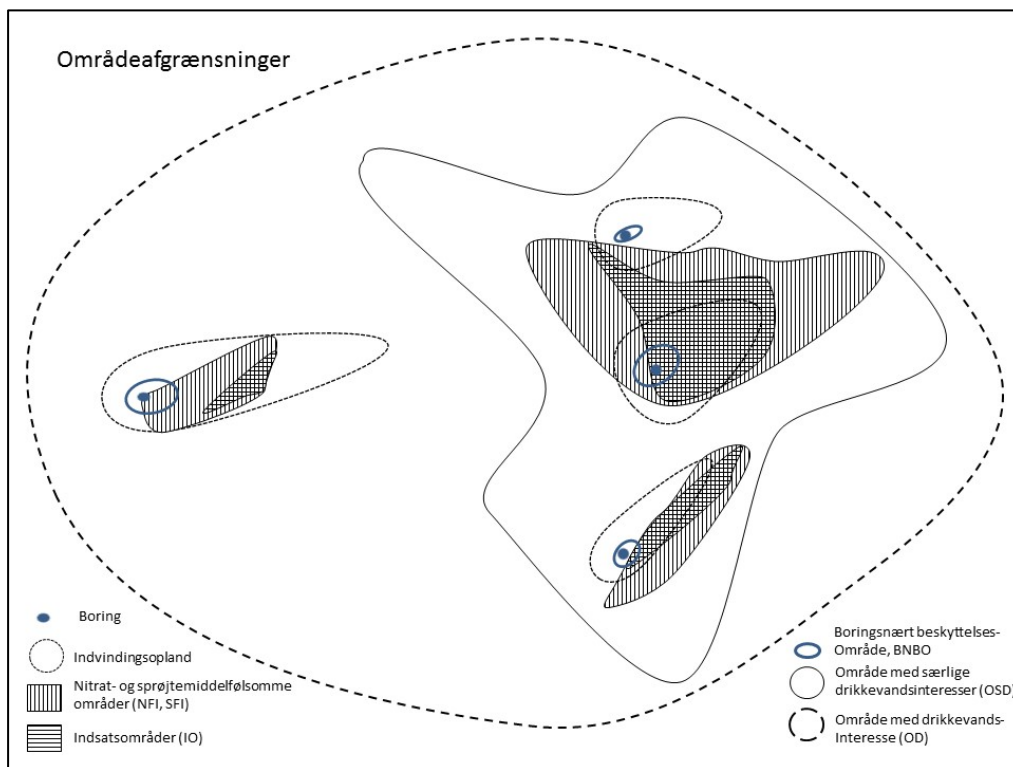
Indsatsområder (IO)

IO udpeges inden for følsomme indvindingsområder, og vil således altid være mindre end eller lig med de følsomme indvindingsområder. IO inden for SFI er sammenfaldende med SFI. IO inden for NFI lokaliseres, hvor en særlig indsats inden for NFI er nødvendig ud fra en konkret vurdering af arealanvendelse, forureningstrusler og naturlig beskyttelse.

Boringsnære beskyttelsesområder (BNBO)

BNBO er en administrativ beskyttelseszone, der udlægges boringsnært omkring alle aktive indvindingsboringer til almene vandforsyninger. BNBO afgrænses som arealet på jordoverfladen, hvorunder vandet, der strømmer til boringen, har en given transporttid.

Bilag 2 - Principskitse for områdeudpegninger

Administrationsgrundlag - Grundvandskortlægningen

Formålet med administrationsgrundlaget er, at beskrive de juridiske rammer og grundlæggende principper for samarbejde for Miljøministeriets grundvandskortlægning.

Administrationsgrundlaget suppleres med administrative og faglige procedurer og vejledninger, hvori det er beskrevet, hvordan kortlægningen gennemføres i forhold til projektledelse og kortlægningsproces, herunder samarbejde med interessenter og evaluering.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk